

Sygn. akt IV U 591/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 września 2016r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2016r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania Z. E.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 9 marca 2016r. znak: (...)

o emeryturę

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 591/16

UZASADNIENIE

Skarżący Z. E. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 9 marca 2016r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Ubezpieczony podniósł, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia w Zespole Szkół im. (...) 1939r. w I. od dnia 1 lipca 1979r. do dnia 31 grudnia 1997r. na stanowiskach kierowcy (...)(...) i S. (...) oraz autobusu (...). Na potwierdzenie tej okoliczności wniósł o przesłuchanie świadków oraz o przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci oceny technicznej pojazdu. Ubezpieczony domagał się w związku z tym zmiany zaskarżonej decyzji przez przyznanie prawa do emerytury oraz zasądzenia kosztów procesu.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie po przeprowadzeniu dowodu z akt osobowych skarżącego ze spornego okresu zatrudnienia. Powołano się m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie Dz.U. z 2016r., poz. 887 ze zmianami; dalej: ustawa emerytalna) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r. Nr 8 poz. 43 ze zmianami; dalej także: rozporządzenie RM z lutego 1983r.). Organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie udokumentował stażu 15 lat pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999r., gdyż z wyjaśnień zakładu pracy skarżącego wynika, iż nie da się ustalić, w jakich okresach ubezpieczony był kierowcą jakiego samochodu, a był m.in. kierowcą samochodu (...), którego dopuszczalny ciężar całkowity wynosi 2,5 tony. Nie kwestionowano pozostałych przesłanek wnioskowanego prawa.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2016r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od dnia 3 września 1971r. do dnia 14 listopada 1977r. ubezpieczony był zatrudniony w Państwowym Ośrodku (...) w I. jako uczeń nauki zawodu (do 30 czerwca 1974r.), monter ciągnikowy i kierowca. W okresie tego zatrudnienia odbywał od dnia 26 października 1975r. do dnia 15 października 1977r. zasadniczą służbę wojskową. Jako monter ciągnikowy ubezpieczony wykonywał obowiązki mechanika samochodowego – naprawiał pojazdy w kanale i poza kanałem.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy w pliku KP i wyjaśnienia ubezpieczonego z rozprawy w dniu 27 czerwca 2016r., zaświadczenie (...) w pliku emerytalnym)

Następnie od dnia 15 listopada 1977r. ubezpieczony zatrudnił się jako kierowca w Zespole Szkół im. (...) 1939 roku w I., gdzie nadal pracuje. Przydzielano mu tam pojazdy takie jak (...), którego dopuszczalny ciężar całkowity wynosi 2,5 tony, S. (...), S. (...), tj. samochody ciężarowe o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5 tony, samochody dostawcze Ż., N. i F. (...) oraz autobus (...) o liczbie miejsc siedzących powyżej 15. Autobus ten skarżący obsługiwał od grudnia 1987r. do 2006r. i od tej pory nie był już kierowcą (...). Praca kierowcy autobusu polegała na wożeniu szkolnej orkiestry na występy, wożeniu uczniów na praktyki i wycieczki, wykonywaniu usług zamawianych w szkole przez podmioty zewnętrzne w celu wożenia pracowników i uczniów. W razie dalszego wyjazdu ubezpieczony w czasie, w którym nie były potrzebne jego czynności jako kierowcy autobusu, albo czekał na orkiestrę / uczniów / wycieczkę, albo sprzątał autobus lub dokonywał drobnych napraw / codziennej obsługi, albo też pomagał pasażerom nosić bagaże / wodę / posiłki, albo też odpoczywał. Skarżący w okresie od grudnia 1987r. nie pracował jako kierowca wskazanego autobusu w pełnym wymiarze czasu.

(dowód: zaświadczenia Rp-7 w plikach KP i emerytalnym, ocena techniczna pojazdu k.7, zeznania świadków D. K., J. L. i T. W. z rozprawy w dniu 27 czerwca 2016r., B. O. i E. B. z rozprawy w dniu 5 września 2016r., zeznania skarżącego z rozprawy w dniu 5 września 2016r., także w związku z wyjaśnieniami z rozprawy w dniu 27 czerwca 2016r. oraz dokumenty w części B akt osobowych koperta k.27 w postaci protokołu i wykazu narzędzi k.4, zakresów obowiązków k.5, 52 i 74 angaży k.6, 11, 14, 41, 42, 44, 49, 51, 56, 57, 57, 61, 68, 73, wniosków k.11, 25, protokołu przesłuchania k.79, zestawienia godzin pracy na autobusie k.104)

Wnioskodawca nie miał innych okresów ubezpieczenia przed dniem 1 stycznia 1999r.

(bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie było bezzasadne.

Wstępnie należy przybliżyć podstawę prawną wniosku, co pozwoli ograniczyć omówienie okoliczności faktycznych tylko do tych, które były istotne dla rozstrzygnięcia. Wobec tego trzeba wyjaśnić, że z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do §4 rozporządzenia RM z lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z §2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których

praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący bezspornie spełnia kryterium wymaganego okresu 25 lat ubezpieczenia, skończył 60 lat i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Wprawdzie wnioskodawca przedłożył świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych w Zespole Szkół im. (...) 1939 roku w I., a zgodnie z §2 ust. 2 rozporządzenia RM z lutego 1983r. okresy pracy m.in. w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jednak świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest bezwzględną przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisie formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniały kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

Trzeba wobec tego wyjaśnić, że art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych. Obowiązujące w tym zakresie i przywoływane wyżej rozporządzenie RM z lutego 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynikało, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w dziale VIII „W transporcie i łączności” wymienia się pod poz. 2 prace m.in. kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony i kierowców autobusów o liczbie miejsc powyżej 15.

W świetle twierdzeń skarżącego co do okoliczności faktycznych sprawy dla uwzględnienia odwołania konieczne byłoby wykazanie, że przez przynajmniej 15 lat zatrudnienia w Zespole Szkół przed 1999r. ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę czy to kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze powyżej 3,5 tony, czy też autobusu o liczbie miejsc siedzących powyżej 15. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że z uwagi na upływ czasu prymat przy ocenie spornych okoliczności trzeba przyznać sporządzanej na bieżąco dokumentacji osobowej. Ponieważ dokumentacja ta wskazuje na wykonywanie pracy również innej niż w szczególnych warunkach, konieczne byłoby przedstawienie przez ubezpieczonego niebudzących wątpliwości dowodów okoliczności przeciwnej. Obowiązkowi temu w ocenie Sądu ubezpieczony nie podołał.

Odnośnie dowodów zaproponowanych przez strony trzeba zauważyć, że niewątpliwie dokumentacja osobowa przywołana w ustaleniach faktycznych wskazywała, iż ubezpieczony w zasadzie przez cały okres zatrudnienia miał przydzielone równolegle dwa pojazdy, poza pierwszym okresem pracy, kiedy to był mu przydzielony tylko samochód osobowo-terenowy (...). W pozostałych okresach zatrudnienia były to (...), a następnie autobus (...) oraz – poza wspomnianym już samochodem (...) – N. i Ż., a w końcu F. (...) (por. w szczególności zakresy obowiązków i wnioski w części B akt osobowych k.5, 11, 25, 52 i 74). Wprawdzie wnioskodawca twierdził, że w okresie przydziału samochodów ciężarowych i autobusu nie kierował równolegle samochodami dostawczymi, a przydział innych samochodów miał charakter tylko formalny, jednak – przynajmniej za okres kierowania autobusem – przeczą temu dokumenty w postaci tych angaży wystawionych po 1987r., w których wskazuje się na dodatek za czynności spedycyjne (niezrozumiałe jest, dlaczego kierowca autobusu miałby dostawać dodatek za załadunek i rozładunek towaru; część B akt osobowych k.41, 42, 44, 49, 51, 56, 57, 57, 61, 68, 73) oraz w szczególności zestawienie godzin przepracowanych na autobusie

(część B akt osobowych k.104) i ocena techniczna autobusu k.7. Jak wynika z tej oceny, autobus po 20 latach eksploatacji miał nieduży przebieg całkowity, gdyż około 212.000 km. Przy przyjęciu podawanej przez ubezpieczonego średniej prędkości autobusu (...) km/h (k.32v), która nie była kwestionowana i nie budzi również wątpliwości Sądu, dla przejechania wskazanego w ocenie technicznej dystansu wystarczające byłoby około 4.700 godzin jazdy tym autobusem. Oznacza to, że godziny wypracowane przez wnioskodawcę na autobusie już tylko w okresie objętym zestawieniem z akt osobowych (lata 1992-2002; łącznie 7.314 godzin) muszą być godzinami nie tylko jazdy, ale i czynności dodatkowych związanych z pracą kierowcy autobusu, typu codzienne przeglądy i drobne naprawy, oczekiwanie na pasażerów w miejscu docelowym, czy sprząatanie. Trzeba przy tym zauważyć, że nawet po odjęciu urlopów wypoczynkowych od godzin roboczych w ciągu roku, godzin tych jest około 1.800 (przy 46 godzinach pracy tygodniowo), gdy tymczasem zgodnie z omawianym wykazem ubezpieczony wypracowywał na autobusie w istotnych dla rozstrzygnięcia latach 1992-1998 przeciętnie zaledwie 763 godziny rocznie. W ocenie Sądu podobnie co do ilości godzin wypracowywanych na autobusie musiały przedstawiać się lata 1987 (od grudnia) do 1991., nie ujawniły się bowiem żadne racjonalne przyczyny do przyjęcia, że w tych latach było inaczej.

Powyższe oznacza, że nie da się przyjąć, aby ubezpieczony pracował jako kierowca autobusu od grudnia 1987r. do końca 1998r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Oceny tej nie mogły zmienić zeznania świadków. Po pierwsze jest oczywiste, że szczegóły w pamięci świadków musiały się zatrzeć z uwagi na upływ czasu od opisywanych zdarzeń. Potwierdza tę okoliczność to, że zeznania świadków miały raczej ogólny charakter, przede wszystkim świadka J. L. (notabene świadek ten mylił się co do kierowcy N. – twierdził, że był nim T. W., czego ten nie potwierdził, gdyż zeznał, że kierował ciągnikiem k.33v). Warto też zauważyć, że nawet kierownik gospodarczy D. K., która powinna być najlepiej zorientowana w obowiązkach ubezpieczonego, miała kłopoty z przypomnieniem sobie samochodów, których używano w szkole (o N. przypomniła sobie dopiero na pytanie pełnomocnika ZUS, F. (...) nie pamiętała w ogóle). Po drugie zeznania świadków nacechowane były chęcią ułatwienia skarżącemu uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia w sprawie – tu należy wskazać przede wszystkim na zeznania T. W. i E. B., którzy dopiero na konkretne pytania przypominali sobie,

że jednak ubezpieczonemu zdarzało się jeździć samochodami dostawczymi (k.33v, 59)

i że obsługiwał też stołówkę (k.34). Nie budzą wątpliwości tylko zeznania świadka B. O., jednak miał on wiedzę tylko co do charakteru pracy ubezpieczonego w trakcie wyjazdów z orkiestrą szkolną, a przecież bezspornie nie był to jedyny rodzaj wyjazdów autobusem. Z zeznań tych wynika, że poza obowiązkami kierowcy autobusu, skarżący wykonywał też regularnie na rzecz członków tej orkiestry obowiązki zupełnie niezwiązane z obowiązkami podstawowymi – jak np. przenoszenie bagaży (w tym instrumentów), robienie zakupów wody i prowiantu.

Skoro od przełomu lat 1987 i 1988 ubezpieczony nie kierował już ciężarówką (por. wyjaśnienia skarżącego z pierwszej rozprawy od ok. 00:07:40 co do tego, że obsługiwał autobus od przyprowadzenia go z fabryki, zeznania świadka J. L. k.33v, który przejął ciężarówkę od skarżącego i zeznania świadka E. B. k.59, że nie było okresu, w którym ubezpieczony kierowałby zamiennie ciężarówką i autobusem) oraz z uwagi na to, że nie da się przyjąć tezy forsowanej przez skarżącego, że świadczył on pracą kierowcy autobusu w pełnym wymiarze czasu pracy, to tenże okres zatrudnienia od przełomu lat 1987 i 1988 nie mógł zostać uznany za okres pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze. Konsekwencją takiego ustalenia musiał być wniosek, że wcześniejszy okres zatrudnienia w Zespole Szkół (około 10 lat), nawet gdyby był okresem wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu (w ocenie Sądu nie ma jednak jednoznacznych dowodów, że tak było), nie był okresem wystarczającym do nabycia przez skarżącego wnioskowanego prawa, co czyni zbędnym szczegółowe omawianie okresu sprzed 1988r.

W sytuacji, gdy dokumentacja osobowa przeczy wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu na stanowiskach kierowcy ciężarówki i autobusu, tylko przedstawienie wiarygodnych dowodów niezbicie potwierdzających taki właśnie charakter pracy ubezpieczonego mogłoby prowadzić do wniosku korzystnego dla wnioskodawcy. Takich wystarczających dowodów skarżący nie zaproponował. Podsumowując rozważania trzeba stwierdzić, że wnioskodawca nie legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych i tym samym prawo do emerytury nie mogło zostać mu przyznane. Prezentowana przez ubezpieczonego ocena charakteru jego pracy pozostaje więc w sferze subiektywnej oceny, ale nieuzasadnionej stanem faktycznym sprawy. Należy podkreślić,

że prawo do obniżenia wieku emerytalnego ma charakter wyjątku, wobec czego jego zakresu nie można rozszerzać w drodze wykładni przepisów prawa, która musi być ścisła, co m.in. nie pozwala ani na rozszerzającą wykładnię załącznika do rozporządzenia RM z lutego 1983r., ani na pominięcie stałości wykonywania pracy w warunkach szczególnych i pełnego jej wymiaru jako przesłanki przyznana wnioskowanego prawa. W tym stanie rzeczy, wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc odwołanie to oddalił.